

- контролювати хід доставки за строками, асортиментом та якістю продукції, дотримуватись встановлених графіків відвантаження та централізованої доставки товарів;
- вимагати від постачальників постійного оновлення асортименту товарів, підвищення їхньої якості, включення до постачання нових видів товарів.[5, с. 17]

Таким чином, оптова торгівля є важливим важелем маневрування матеріальними ресурсами, сприяє скороченню зайвих запасів продукції на всіх рівнях і усуненню товарного дефіциту, бере участь у формуванні регіональних і галузевих товарних ринків. Через оптову торгівлю посилюється вплив споживачів на виробників; в свою чергу виробник сам підбирає споживачів.

Література

1. Белявцев М.І. Інфраструктура товарного ринку./ М.І. Белявцев, Л.В. Шестопалова.- К.: Центр навчальної літ-ри, 2015.- 416 с.
2. Білоконенко В.І. Організація виробництва./ В.І.Білоконенко.- Х.: ХНЕУ, 2015.- 180 с.
4. Апопій В.В. Організація торгівлі. / Апопій В.В. , Міщук І.П..- К.: Центр учбової літ-ри, 2009.- 632 с.
5. Воробйов Б.З. Основи комерційної діяльності:Ч.1./Б.З.Воробйов, Є.М. Локтєв, Ю.І. Плетень.- К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2014.- 388 с.
6. Ліпич Л.Г. Комерційна діяльність./ Л.Г. Ліпич, О.В.Кощій.- Луцьк: Ред.-вид. відділ Луцького держ .техн.ун-ту, 2015.- 286 с.

Марчук Л.С.,

аспірант кафедри організації виробництва та управління персоналом,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Перерва П.Г.

доктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Інтелектуальний потенціал машинобудівного підприємства з економічної точки зору на сьогоднішній день займає головну роль, бо його формування та використання є досить важливим і складним завданням управління. Саме це потребує пошуку та створення нових методів і підходів його оцінки для ефективного забезпечення конкурентної переваги підприємства на ринку. Цілу низку особливостей має управління інтелектуальним потенціалом машинобудівного підприємства. До них відносяться: компетенції, здібності,

технології, інтелектуальні ресурси, ефективні комунікації, інноваційна активність тощо. Ці особливості значною мірою впливають на розвиток інтелектуального потенціалу.

Поняттю «інтелектуального потенціалу» як економічної категорії присвячено таким науковим працям та дослідженням, аналіз яких наведено у таблиці 1. На наш погляд, ці наведені визначення не зовсім чітко відображають сутність, структуру та сучасні особливості інтелектуального потенціалу підприємства. Вони відображують те, що трудові ресурси повинні накопичувати та застосовувати знання для успішної діяльності підприємства. Тому ми пропонуємо свої доповнення, а саме: додати нову складову, що відповідає за креативне (нестандартне) мислення та генерацію ідей.

Зміст терміну «інтелектуального потенціалу» як економічної категорії, з нашої точки зору, буде мати наступне визначення: інтелектуальний потенціал – це система накопичених знань, навичок, умінь, кваліфікації та досвіду персоналу, що формується під впливом природних здібностей та інвестицій в них для подальшої економічної ефективності діяльності підприємства, необхідного саморозвитку, покращення якості умов праці в сучасному суспільстві тощо [1–2]. У цьому визначенні відображаються ключові складові інтелектуального потенціалу підприємства, такі як: знання, навички, кваліфікація персоналу, інвестиції, ефективність та ін. Дослідити всі ці складові детально досить складно, адже це охоплює зовсім різні науки. Тому вважаємо за доцільне, навести стислу характеристику визначень інтелектуального потенціалу.

Таблиця 1 – Визначення терміну «інтелектуальний потенціал»
(Розроблено авторами)

Автор	Визначення терміну
Мойсенко І.П.	Інтелектуальний потенціал – це можливості, які можуть бути розкриті або часто не розкриті, але реально існують для виконання конкретних дій [1].
Река Г.В.	Інтелектуальний потенціал підприємства – це сукупність можливостей та здібностей людини взагалі, які незалежні від використання в тому чи іншому виробництві[2].
Кендюхов О.В.	Інтелектуальний потенціал – можливості сьогодення та майбутнього, які використовуються для досягнення конкретних цілей [3].
Перерва П.Г., Глізнуца М.Ю.	Інтелектуальний потенціал підприємства – система знань, яка формує інноваційну економіку та нове високорозвинене суспільство, при цьому забезпечує соціально-економічний розвиток[3–4].
Ситник Й.С.	Інтелектуальний потенціал – це приховані знання та навички економічної системи для здійснення інтелектуальної, організаційної, технічної, наукової, соціальної, управлінської діяльності, котрі можуть реалізувати себе у формі інтелектуального капіталу на ринкових засадах[5].

Вовканич С.Й.	Інтелектуальний потенціал підприємства – це здатність накопичувати та застосовувати нові знання, інформації, навички, ідеї, проекти, котрі можуть стати інтелектуальною власністю України[5].
Лаврентєв В.А., Шаріна А.В.	Інтелектуальний потенціал – сукупність індивідуальних особливостей працівників, їх теоретичних знань та практичного досвіду, які вони використовують для створення інновацій на різних промислових, торгових підприємствах[6].

Таким чином, можна стверджувати, що в широкому сенсі інтелектуальний потенціал підприємства (людини чи суспільства) – це сукупність цілої низки інтелектуальних здібностей та інтелектуальних ресурсів, яка буде використовуватися певною системою для досягнення мети із самозбереження та розвитку[3–4]. У вузькому сенсі інтелектуальний потенціал підприємства часто порівнюють з інтелектуальним потенціалом суспільства (факторами щодо його відтворення) або з інтелектуальним капіталом, тобто з його структурною чи управлінською складовою, до якої входять організаційний, економічний, управлінський досвід, знання, навички, здібності, кваліфікація, інтелектуальний капітал, корпоративна культура, етика, креативне мислення й таке інше.

У економічному енциклопедичному словнику термін «потенціал» визначається як наявність економічних ресурсів, їх оптимальної структури, котрі повинні бути раціонально використані для досягнення намічених цілей.

Як зазначають П. Г. Перерва та О. П. Косенко, інтелектуальний потенціал підприємства часто виступає в формі інтелектуального капіталу, що сприяє розвитку інновацій, ефективно впливає на економічні та соціальні явища. Саме інтелектуальний капітал встановлює індивідуальний темп та характер для оновлення технології виробництва різної продукції. Все це призводить до конкурентних переваг на ринку та до значного приросту прибутків підприємства. В цьому розумінні інтелектуальний потенціал конкретної організації - являє собою сукупність інтелектуального, людського, та інформаційного капіталів, при цьому є ключовим чинником в досягненні конкурентоспроможності[5].

За результатами вище наведеного монографічного аналізу дослідження поняття «інтелектуальний потенціал підприємства, як економічна категорія» можна запропонувати своє бачення цього визначення:

«Інтелектуальний потенціал підприємства» - це економічна категорія, яка складається з науки, освіти, інновацій, технологій, ідей та всіх видів інтелектуальної діяльності, при цьому здатна до створення, використання, впровадження та розвитку інноваційних продуктів і технологій шляхом перетворення знань, навичок, проектів та набутого досвіду.

До складу структури інтелектуального потенціалу входить: накопичений обсяг знань, інтелектуальний рівень співробітників, досвід інноваційної діяльності, сукупність інтелектуальних здібностей працівників (знань, умінь, навичок, інформації, ідей, проектів, цінностей, благ та ін.) і можливостей щодо їх розвитку, розкриття і використання[6].

Отже, здійснений аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок про те, що інтелектуальний потенціал в сучасних соціально-економічних умовах

повинен бути: 1) запасом економічної міцності та могутності країни; 2) стратегічним (перспективним) розвитком економіки знань чи при переході національної економіки на інноваційний шлях; 3) гарантом економічної та національної безпеки; 4) конкурентоспроможним фактором на світових ринках.

Література

1. Экономика и управление инновационной деятельностью: учебник / Под ред. проф. Перервы П.Г., проф. Вороновского Г.К., проф. Меховича С.А., проф. Погорелова Н.И. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2009. – 1203 с.
2. Перерва П.Г. Анализ финансового состояния предприятия / П.Г.Перерва, О.Н.Савенкова // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ", 2002. – № 11-2. – С. 118-121.
3. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. / А.О. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський та ін.; за ред. А.О.Старостіної. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.
4. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю // Маркетинг: Підручник / О.А. Старостіна, Н.П. Гончарова, Є.В. Крикавський, та ін., за ред. О.А. Старостіної. – К. : Знання, 2009. – 1070 с.
5. Косенко, А.П. Экономическая оценка инновационного потенциала / А.П.Косенко, Д.Коциски, О.И.Маслак, П.Г.Перерва, Д.Сакай.- Монографія / Под ред. проф. Перервы П.Г. и проф. Д.Коциски – Харьков-Мишкольц : НТУ „ХПИ”, Мишкольц.техн.ун-т, 2009. – 170 с.
6. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П.Г.Перерва // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.

Міщенко С.О.,

аспірант Інституту підготовки кадрів
державної служби зайнятості України,

заступник директора Маріупольського міського центру зайнятості

Канівець О. П.,

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач науково-дослідної частини,

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Найважливішим чинником соціально-економічного розвитку держави, яка прагне включитися у світові потоки сучасних технологічних, інфраструктурних, інституціональних перетворень – є майбутні покоління. Падіння життєвого рівня населення України, починаючи з 1994 р., змушує більшою мірою, ніж раніше обмежувати розмір українських сім'ї. Не народжуючи бажаного числа дітей,